

MIGUEL ANXO PINTOR

OBRA: Teito da Capela Sixtina

AUTOR: M.Anxo Buonarroti

CRONOLOXIA : 1508-1512, catro anos. En 1536 o Xuízo Final

ESTILO: pintura renacentista do *Cinquecento*, fresco, con toques manieristas

SITUACIÓN: Capela Sixtina, Vaticano. A bóveda mide 36x13

Orixe da Capela Sixtina

O papa Sixto IV, mandou facer esta capela cara a 1483. Era un espazo rectangular cuberto por unha bóveda e lugar para reunións dos cardeais en conclaves. Encargou a decoración pictórica a Perugino, Botticelli e outros – decoraron as paredes laterais inferiores- Hai que dicir que o encargo non lle gustou nada, pero acabou por aceptalo e tardou uns catro anos en realizalo. Traballou en soidade.

Mecenas

Xulio II será quen encargue a Miguel Anxo en maio de 1508, o remate, xa que faltaba decorar a bóveda, de xeito que a temática que empregue deberá completar a dos outros autores. É o propio **MA quen ten a liberdade para elección** do tema, pola admiración que Xulio II lle tiña.

O resultado **foi unha obra maxistral**.

A decoración da Capela Sixtina é unha das obras **cumio da pintura universal**.

Miguel Anxo amosa nela a aprendizaxe con Ghirlandaio, sendo neno, e os estudos que fixo de Giotto e Masaccio.

Técnica

É un fresco, é pintura mural.

Tema

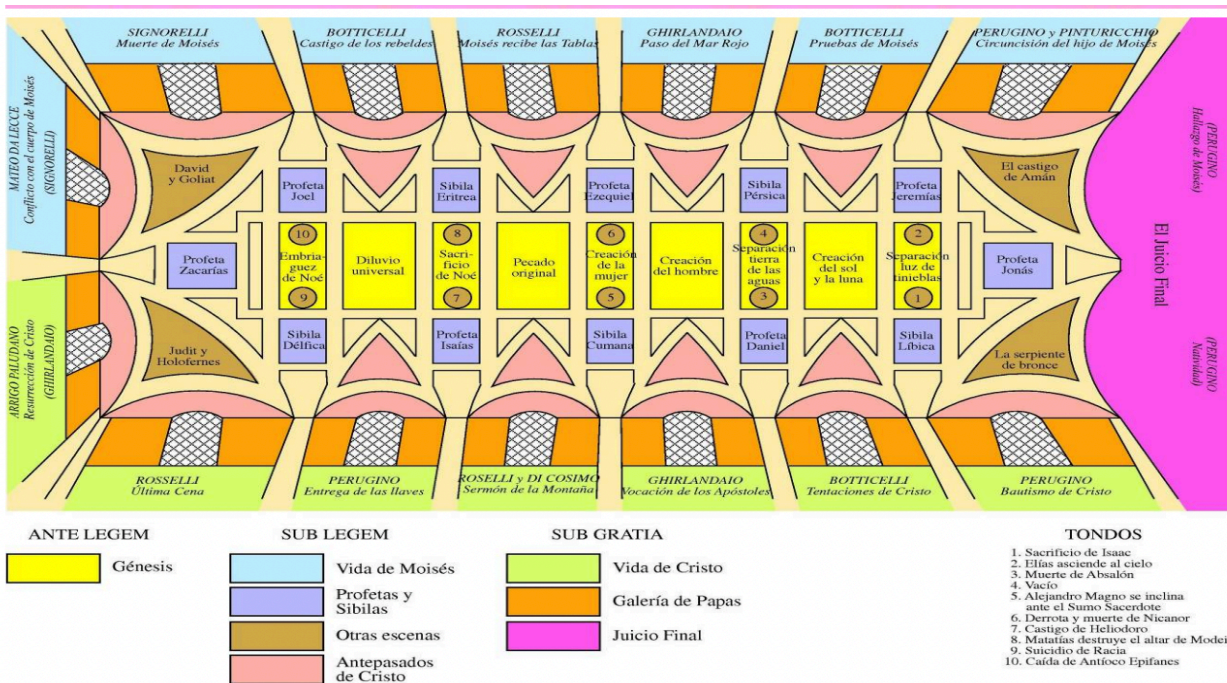
Son escenas e imaxes do Antigo e do Novo testamento que resumen a **Historia da Humanidade desde a creación ata o Xuízo Final**. Arredor de 300 figuras.

Nela vense os trazos que definen a pintura de MA e que son:

- ✓ Representa á **figura humana**. Influida pola escultura. Figuras de grandes músculos: **forza física que é forza espiritual**
- ✓ Aparecen con **gran variedade de actitudes** (lendo, meditando), atrevidos espidos, equilibrio inestable, escorzos....
- ✓ Case sen paisaxe
- ✓ Predomina o **debuxo sobre a cor**

Por que se lle encarga a el? fálase da envexa que sente Bramante por el, outros falan dun xeito de compensar a Miguel Anxo por parte do papa por non facer o sepulcro de Xulio II.

Como o fai? Organización do conxunto: Miguel Anxo engrandece o proxecto do papa e **inventa unha arquitectura** para colocar as escenas

- 1.- Na parte central da bóveda **crea nove espazos rectangulares separados por dez arcos faxóns pintados**. Os rectángulos centrais son de dous tamaños e narran **nove historias** do Antigo Testamento:

a) **As referidas a Noé:** Ebriedade de Noé, Diluvio Universal, **Sacrificio de Noé**

- b) **As referidas á Creación:** o pecado orixinal expulsión do paraíso, **creación de Eva, Creación de Adán**
- c) **As referidas a orixe do universo:** separación das augas, **creación dos astros**, separación da luz e das tebras.

A lectura debe facerse en orde inversa, desde o altar: **idea neoplatónicas. É coma se tratara da ascensión da alma, do retorno da alma ata Deus. O espectador ao entrar irá progresando desde as escenas máis materiais ata a última en que só se ve a Deus, á luz e ás tebras.**

- 2.- logo coloca aos **Ignudi (20)**, figuras que sosteñen medallóns de bronce. Están flanqueando os rectángulos máis pequenos, **en variadas posicións. Non se coñece o seu significado**, quizais **o mundo en pecado antes da chegada de Cristo**, quizais por estética.
- 3.- Nos espazos laterais coloca **Profetas Bíblicos (7) e as Sibilas (5)**, aparecen a **maior escala**, que anunciaron a chegada de Cristo (*Isaías, Ezequiel, a sibila Déléfica, a Cumana...*) Son figuras escultóricas, parecen de mármore e sobre elas unha iluminación que lle da aspecto de esculturas
- 4.-Nos 8 **lunetos** represéntanse **antepasados de Cristo** coma Xesé, Salomón, etc.

Nas **pendentes (pechinas)** escenas da loita de Israel pola liberdade (David e Goliat....)

Tecnicamente

Na elaboración destes frescos Miguel Anxo pasa por varias etapas, de xeito que as primeiras figuras son pequenas, e grandes os escenarios, e a medida que pasa o tempo vai enchendo as escenas con figuras monumentais que o ocupan todo con posturas forzadas e retorcidas (escorzos). Non lle preocupan perspectiva.

1. **A primeira etapa** correspóndese con escenas como *a separación da luz e as tebras* ou o *Diluvio Universal*
2. **A segunda etapa** escenas como *a Creación de Adán* ou *de Eva*. Nas que vai eliminando o fondo e crea unha iconografía revolucionaria: **un novo concepto do pai deus**, como forza creadora que **insufla vida**; vida como un fluído que se transmite a Adán
3. **Na terceira etapa** fará o Xuízo Final

Cores

Sobre un fondo azulado hai unha gamma variada, **con violetas, laranxas, rosas, verdes de aspecto tornasolado**, moi vivas, moi luminosas, trala restauración...**unha nova gamma que nos achega ao manierismo**.

Conclusión

Por todo o que acabamos de dicir esta obra queda patente os particularismos de MA en pintura:

- A concepción escultórica da pintura
- As poderosas musculaturas e o gusto polo espido e aspecto masculino de todos
- **As figuras que superan os marcos, os límites das falsas arquitecturas**
- **As formas contorsionadas, helicoidais , con escorzos**
- A enorme variedade de posturas que da dinamismo
- **A forza espiritual interna das figuras (terribilitá)**
- **A luminosidade das cores**

Se Tiziano é o mestre da cor, **MA é o mestre do debuxo** con figuras ben torneadas, **musculosas, vibrantes e cheas de vida**. Esta obra amosa gran capacidade técnica e creativa (virtuosismo) pintada nunhas moi duras condicións. Toda esta obra, A Capela, é un exemplo **das inqedanzas relixiosas persoais que está a vivir**.

Esta capela concluírase no ano 1536 cando MA pinte o muro final coa escena do Xuízo Final

Ler

Por que estas escenas? Para resaltar a idea de que o home e a muller foron creados pero pecaron e, polo tanto, necesitan a Cristo e a súa redención. Toda a obra intenta mostrar a figura do home a imaxe e semellanza de deus, o que o converte nun ser de enerxía e forza espiritual enorme. Esta iconografía será completada coa escena do Xuízo Final que pintará máis tarde, en 1536, nunha das paredes laterais.

OBRA: Xuízo Final. Capela Sixtina

AUTOR: M.Anxo Buonarroti. En
soidade

CRONOLOXIA: Entre 1536-1541 o
Xuízo Final. Período de madurez

ESTILO: Renacemento italiano do
Cinquecento. Manierismo e anuncio do
Barroco

SITUACIÓN: Capela Sixtina, Vaticano.

DIMENSIÓN: 13,7x12,2

Despois do Sacco di Roma e dos avances do Protestantismo pinta este Xuízo Final onde se aparta definitivamente do clasicismo e das ideas do neoplatonismo. Esta situado na parede do fondo da capela. Pecha o ciclo iniciado na Capela Sixtina trinta anos despois. Foi un encargo do papa Paulo III

Tema

O Xuízo Final segundo o Apocalipse de San Xoan. Cristo vai vir, na fin do mundo, coma Xuíz Supremo para separar aos xustos dos pecadores. Na bóveda está o principio da humanidade e aquí está o final da humanidade

Como

Atmosfera apocalíptica. Unha soa escena con
400 figuras

A pesar da aparencia de caos **hai unha orde racional** feito polo autor na que todo xira arredor dun personaxe central: Cristo.

Podemos ordenar en catro franxas horizontais e dúas rúas verticais que separan **aos elixidos á dereita** dos **condenados á esquerda**

Aquí non hai o marco arquitectónico que elaborou para a bóveda. Non hai esa arquitectura ficticia que pintou na bóveda.

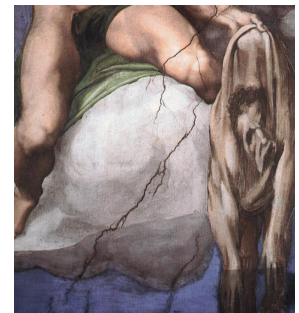
Miguel Anxo mestura elementos da iconografía cristiá (estamos no Vaticano) como anxos trompeteiros ou cristóforos (os que levan os instrumentos da paixón) con outra iconografía máis clásica xa que aparece a barca de Caronte, por exemplo

Como o organiza

a) Parte superior: representa o mundo celeste.

- Na banda superior, aproveitando os lunetos están anxos cristóforos
- Baixo estes está Cristo, aparece como un Apolo, no centro, ten unha **disposición helicoidal**, xira sobre si mesmo, imberbe, levanta o brazo con decisión para separar aos xustos dos pecadore. O seu corpo, vigoroso, recórtase sobre o nimbo-sol (como as mandorlas medievas)
- Ao seu carón a Virxe contempla, asustada, o poder do seu fillo; tras el, protexida por el, baixo a súa autoridade. Xira a cabeza en sentido contrario.
- Os personaxes dispóñense e círculo arredor deste centro: cerca son os santos, profestas, patriarcas, apóstolos..... e máis alonxados de Cristo os mártires, virxes e benaventurados....os elixidos e próximos a Cristo. Moitos se recoñecen cos instrumentos cos que foron martirizados que os identifican como San Pedro, San Bartolomé, Santa Catarina, san Lourenza cunha grella

A chegada de Cristo e o seu xuízo provocan o movemento, a axitación, a confusión.....

b) Zona inferior

Dous **grupos separados** polo bloque **central dos anxos trompeteiros**: estes anxos espertan aos mortos e levan os libros cos nomes dos que se salvan e dos que se condenan

- **Lado esquerdo da imaxe:** o lado dos salvados, dos que se salvan e ascenden aos ceos axudados polos anxos. No chan, fragmento de terra no que os mortos van saíndo das súas tumbas; os corpos cóbrense de carne e comezan a ascender
- **Lado dereito da imaxe:** os condenados caen no baleiro; descenden aos infernos empurrados con forza polo demos e anxos. **Hai certa resistencia a descender, nalgúns casos pavor.** No nivel inferior a laguna Estixia e a barca de Caronte transportan a condenados e empúrranos con golpes de remo cara o inferno. Aparece a boca do inferno

Atención! crea unha iconografía do inferno nova: é diferente ao inferno medieval: sen torturas, sen monstros... é un espazo no que se depositan aos pecadores, as almas dos pecadores e alí serán os remordementos o seu castigo

Que recursos emprega Miguel Anxo

Miguel Anxo é un pintor que xa viviu unha evolución e agora está lonxe de calquera equilibrio clásico

Non hai espazo tridimensional!! As figuras de maior tamaño están na parte central

- As figuras humanas, protagonistas, están representadas nun espazo no que no hai límites, marcos, nin perspectiva única. As figura, emerxen, flotan, nun espazo azulado
- Apenas hai espazo natural
- As figuras están espidas aínda que, co tempo, Volterra será o artista encargado de engadir *panos de pureza* as figuras o que lle valeu o apelativo de *Il Braghettone*
- Son **figuras alongadas** (canon alongado, musculosas, pero **desproporcionadas**, con movementos esaxerados, **liñas serpentinas e escorzos**....que serán usados no manierismo
- Todo está cargado de expresividade, doloroso expresividade, conmocionado... TERRIBILITÁ afecta a todos...vese nos rostros, nas posturas, nos brazos, nas mans
- Todo está dominado **pola axitación, a confusión e o drama**

Cores

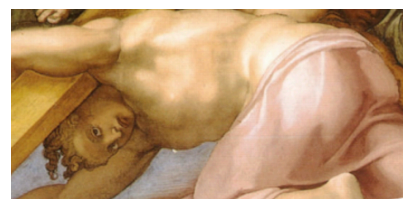
Serven para dar algo de profundidade a escena xa que as cláidas dos corpos sobresaen da gris do fondo. A luz é irreal. Non é unha luz que saia do centro senon que cada figura está iluminada para dotalas de forma escultórica. As cores son moi contrastadas e favorecen a sensación de axitación

Conclusión

De que estamos a falar?? Do inicio do Barroco e de como Miguel Anxo atravesa por un momento persoal de crise (vive momento atormentado) reflicten na obra: **Miguel Anxo está máis preocupado polas emocións que pola aparencia externa; polas emocións máis que pola forma.**

Renuncia a **claridad da mensaxe e céntrase na expresividade** ...eso é manierismo

Foi moi criticado xa no mesmo momento de facelo pola indecencia das figuras espidas, das posturas...incluso retratou no inferno a un deses críticos como Minos. Tralo concilio de Trento houbo que cubrir eses espidos

MIGUEL ANXO ARQUITECTO

OBRA: Cúpula de San Pedro do Vaticano

AUTOR: M.Anxo Buonarroti. Rematada por Giacomo della Porta

CRONOLOGÍA: Entre 1547-64. Giacomo remata en 1590 e Fontana engade a lanterna

ESTILO: Renacemento italiano do Cinquecento. Manierismo

SITUACIÓN: Vaticano, Basilica comezada a remodelar en 150

Proxecto

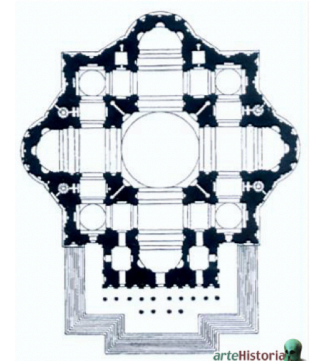
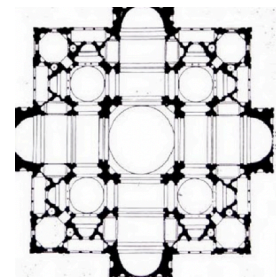
Estamos na etapa de madurez de Miguel Anxo cando asume a continuación das obras de San Pedro do Vaticano comezadas a principios de século sendo o arquitecto oficial do Vaticano Bramante. Miguel Anxo desenvolveu tamén un importante actividade como arquitecto e especialmente urbanista. Obras como a *Biblioteca Laurenciana* o a *Praza do Campidoglio* son exemplos da súa actividade construtiva

Está cúpula relaciónase coas obras de remodelación de San Pedro do Vaticano e que se realizaron a longo do todo o XVI e nas que participaron os mellores artistas italianos da época

O proxecto de Bramante foi sendo modificado polos diferentes arquitectos que continuaron as obras e que foron: Bramante, Rafael e Sangallo

Por encargo do papa, Miguel Anxo faise cargo das obras

- Miguel Anxo mantivo o proxecto de Bramante que era un proxecto de plan centralizado cunha gran cúpula central. **Simplificou o proxecto de Bramante** ao reducir moitas das cúpulas que este proxectara pero deulle protagonismo a esta central. A cúpula é o centro da construción. Esta cubrindo a tumba de san Pedro

- Deixa os brazos da planta de cruz grega (absidas) de xeito redondeado para dar sensación de continuidade, de círculo.
- Por dentro a cúpula está apoiada sobre pechinas e é sostida por catro **grandiosos piares**.
- **É unha dobre cúpula seguindo o modelo florentino: interior semiesférico e exterior algo apuntado**
- Construíu unha cúpula de 131 metro de diámetro e 42 metros de diámetro. Máis elevada que o Panteón pero máis estreita
- As obras non están rematadas cando el morre en 1564.

Como é externamente?

Destaca o poderoso tambor sobre o que está asentada. No tambor alterna **pares de columnas que sobresaen e esconden ventás**. Efecto de claroescuro e función de contrafortes

Estas columnas son a orixe dos nervos da cúpula

Nas ventás alternanse frontóns **triangulares e semicirculares** coma se fora una fachada dun edificio

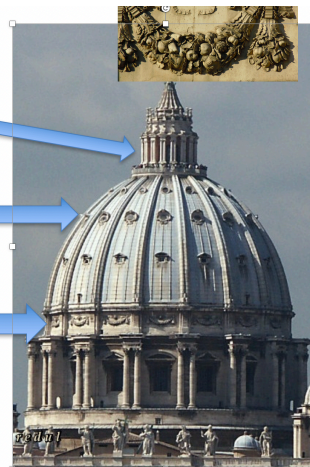

E no remate a lanterna tamén con pares de columnas

• Logo apoiase a cúpula percorrida por nervos que saen desde as pilastras. Na cúpula tres fileiras de ventás (falsas)

E pódese falar dun segundo tambor que se eleva sobre este primeiro

Este corpo está decorado con guirnaldas

Esta cúpula está inspirada en Florencia aínda que esta é máis circular que a apuntada florentina. Algo achatada pero no deseño final que remata Giacomo fixoa máis elevada do proxectado por M. A.

Cabeceira

- Miguel Anxo tamén realizou o **alzado exterior** do Vaticano, o testeiro, no que coloca **PILASTRAS pareadas DE ORDE XIGANTE** que enmarcan varios pisos de ventás e dan impulso ascensional á construción.
- Remata a construción con **entaboamento e potente cornixa e un ático salpicado de vans apaisados** que proporcionan horizontalidade e son a **BASE visual DA CÚPULA**

Importante

O xeito de construír esta cúpula con **ENTRANTES E SAINTES**, co xogo do **oco-cheo**, co contraste entre **horizontalidade e verticalidade** (columnas do tambor e remate) e **ondulacións**.....todo este vocabulario arquitectónico **crea** tensións e son formas propias do vocabulario artístico manierista. Esas tensións, que vimos tamén no Xuízo Final, reflicten a tensión persoal que envolve os últimos anos da súa vida (**crise, angustia, desasosego...**)

Conclusión

A cúpula domina a construción, converteuse na protagonista (a pesar das seguintes remodelacións barrocas) e **representa á propia Igrexa católica e a súa función protectora**. Polo tanto ten unha función **propagandística** e de dotar de prestixio a Roma e ao papado. **Roma é o centro do mundo cristián e esta cúpula é o que o demostra.**

Nota: as reformas barrocas de Maderno e de Bernini alteraron o proxecto de Miguel Anxo